

**OD ČLOVEKA
DO ŽIVALI
IN NAZAJ**

**FROM HUMAN
TO ANIMAL
AND BACK**

Uredil / Edited by
Tomaž Grušovnik

::UVOD V ZBIR ČLANKOV NA TEMO ETIKE IN ŠTUDIJ ŽIVALI

Tokratna številka *Anthroposa* poleg drugih besedil prinaša še poseben zbir – oziroma, kot temu radi rečemo v stroki, »blok« – tekstov, ki so posvečeni proučevanju tako naših odnosov do živali kot tudi njihovih subjektivitet. Prav je, da so ta besedila objavljena v reviji, ki se že v svojem naslovu posveča človeku. Seveda zato, ker je naša »človeškost«, tj. naša kulturna in duhovna identiteta, pogosto definirana ravno v razliki od »živalskosti«. »Žival«, naše razumevanje »nje« in naš odnos do »ne-človeških« vrst, sta tako med glavnimi dejavniki, ki določajo vsebino in razumevanje nas samih.

Nihče ni tega znal prikazati bolje kot Jacques Derrida, ki je s svojim pojmom »l'animot«,¹ tipičnim dekonstrukcijskim neologizmom, v katerem moramo slišati odzvanjanje »les mots« (plural samostalnika »beseda«) in »les animaux« (množina za »žival«), želel izpostaviti dejstvo, da je »žival« zgolj »beseda«, zgolj človeška jezikovna kategorija, ki ji v realnosti ne ustreza nič, saj pod ta pojem strpamo 7,77 milijona (!) različnih vrst, ki jih zoperstavimo eni sami – *Homo sapiens*. Med nekaterimi »živalmi« tako obstajajo bistveno manjše sorodnosti kot med »živalmi« in človekom: sesalci, vključujoč človeka, so med sabo v veliko tesnejšem sorodstvu kot pa, denimo, ptiči in ožigalkarji. Da bi torej bolje razumeli »človeka«, za kar si revija *Anthropos* prizadeva, saj je to njeno osnovno poslanstvo, se tako moramo dotakniti razmisleka o »živali«.

Tak razmislek pa nam hitro odkrije to, kar sta že v *Dialektiki razsvetljenstva* izpostavila Adorno in Horkheimer, ko sta ugotavljala, da je kategorija »živali« v zahodnem civilizacijskem okrožju povezana z razumevanjem »narave« in »ženske«, oboje pa s »pasivnostjo« in »čustvenostjo« v nasprotju z »razumom«, »aktivnostjo« in »moškostjo«. Ravno te dihotomije so postale temelj tega, kar danes imenujemo »interseksijski pristop« k problematiki zatiranja žensk, ljudi drugih barv kože od bele, živali in narave, saj je osnovna podmena tam ta, da imajo vse opresije skupnega imenovalca – vero v lik belega moškega, v *Uomo universale* kot pralik človeka.

Kljub pravkar povedanemu pa v pričujočem zbiru ne bomo našli teh tako generalnih premislekov, saj so ti zgolj temelj nadaljnjih pristopov v študijah živali. Vse, ki bi jih te teme zanimalo bolj v tem splošnem oziru, napotujem na svojo knjigo *Etika živali* (natančnejše bibliografske informacije o njej lahko dobite v mojem tukaj objavljenem članku v razdelku »Bibliografija«), ki želi prikazati ravno te začetne miselne okvire študij živali. V zbiru, ki sem ga pripravil, boste zato naleteli na tri bolj specifične članke, in sicer na prispevek Teje Brooks Pribac, ki se dotika vprašanja žalovanja živali (kar je njen tako rekoč karierni projekt, velika inovacija na področju študij živali, ki bo kmalu okronana s knjigo, ki bo izšla pri založbi Sydney University Press), na prispevek francoske raziskovalke Pascale Molinier, ki se dotika izje-

¹ Ta pojem je tudi naslov pred kratkim nastalega bloga, ki je eden redkih, ki se ukvarja s spletno prezentacijo »kri-tičnih animalističnih študij« – Prim.: <https://www.animot-vegan.com> (dostop 30.11.2020).

mno pereče teme, namreč zapostavljanje moralnega vprašanja delavcev v mesnopredelovalni industriji, ter na moj prispevek, ki analizira zelo provokativno in kontroverzno idejo nebolečega ubijanja mesojedih plenilcev z utilitarističnim namenom zmanjševanja trpljenja. Čeprav so vsi trije prispevki specifični, kot se to spodobi za resna raziskovalna besedila, pa bo iz njih vseeno moč izpeljati splošnejše ideje o študijah živali, ki so – kot je bilo nakazano zgoraj – še kako relevantne za (samo)razumevanje človeka. Na teh straneh tokratne številke *Anthroposa* se zato gibljemo od človeka k »živali« in nazaj.

Tomaž Grušovnik